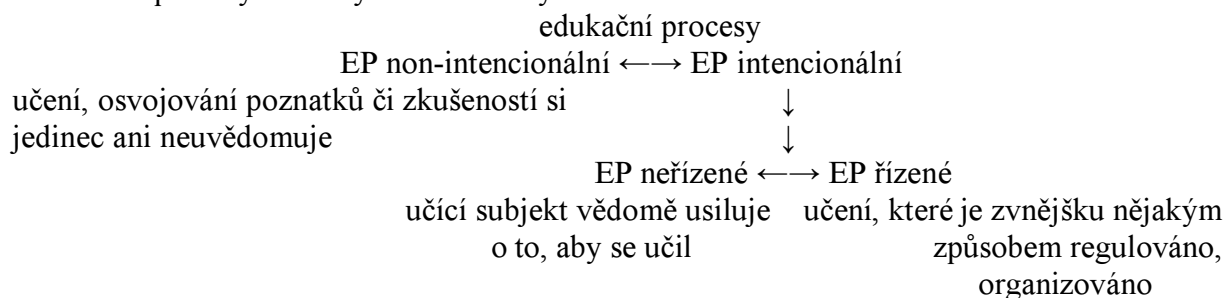

Proces výchovy (etapy výchovy)

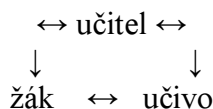
- výchova = subjekto-subjektový proces, pedagog ↔ žák (není pasivní), má v sobě sebeutvářecí prvek
- celoživotní charakter → od narození až do smrti
- edukační proces je jakákoliv činnost, jejímž prostřednictvím nějaký subjekt (T) instruuje (vyučuje) nebo nějaký subjekt (P) se učí
- v edukačním procesu vždy obsaženo učení (pokud obsaženo není, nelze mluvit o edukačním procesu)
- koncepce učení : 1. senzomotorické učení (osvojování pohybových činností)
2. verbálně-kognitivní učení (poznatky prostřednictvím jazyka)
3. sociální učení (osvojování systému hodnot, norem, postojů)
Čáp – *Psychologie pro učitele*

- edukační procesy dle míry intencionality

- proces výchovy je ovlivněn charakteristickými rysy (permanentností, univerzálností, mnohostranností)
- dvoustránkovitost procesu výchovy
vzdělávání (ratio) ↔ výchova v užším slova smyslu (hodnotová a mravní výchova)
- výchova v užším slova smyslu obsahuje výchovu osobnostní a sociální, multikulturní, občanskou a ekologickou
- výchovu lze dále dělit na heteronomní a autonomní
- u obou stránek procesu výchovy musí docházet k prolínání
- etapy výchovného procesu - heteronomní
 - autonomní
 - sociální konformita
- etapy výchovného procesu (z hlediska metod – *Vorlíček*)
 1. počáteční pedagogická diagnóza
 2. pedagogické projektování a motivace
 3. regulace – fáze přípravy
 - seznamování
 - upevňování
 4. výsledná, výstupní diagnóza

- v pedagogické teorii model se vztahem mezi třemi elementy učitel, žák, učivo (didaktický trojúhelník)

- interakční pojetí - edukační proces chápeme jako jeden z druhů sociální interakce
- interakční model edukačního procesu

Seminář k úvodu do pedagogiky a základům pedagogického myšlení

determinanty vstupů → edukační proces (průběh, obsah, vlastnosti) → výstupy (výsledky = bezprostřední a efekty = dlouhodobé)

- edukační procesy v kterékoli zemi probíhají v závislosti na sociální struktuře a sociálních charakteristikách její populace

- přehled vstupních determinant edukačních procesů

1. Charakteristiky žáků

- a) kognitivní (inteligence, schopnosti, styly učení aj.)
- b) afektivní (postoje, motivace, potřeby aj.)
- c) fyzické (rozdíly věku, pohlaví aj.)
- d) sociální a sociokulturní (vzdělanostní úroveň rodiny)

2. Charakteristiky učitelů

- a) osobnostní (zdravotní stav, temperament aj.)
- b) profesní (zkušenosti, odpovědnost za úspěšnost žáků aj.)

3. Charakteristiky edukačních konstruktů

- a) kutikulární programy (orientace vzdělávacích programů aj.)
- b) učebnice (rozsah a obtížnost učiva aj.)
- c) evaluační nástroje (korespondence se standardy aj.)

4. Charakteristiky škol

(materiální vybavenost, profil učitelských kádrů aj.)

- bezprostředně lze k procesu výchovy řadit i skupinu podmínek výchovy, cílů výchovy, prostředků výchovy a styly výchovy

- styly výchovy (základní styly učitelova výchovného působení)

1. autokratický styl (záporný emoční vztah a silné řízení)

- učitel rozkazuje, zakazuje; mnoho sám mluví; vyčítá, vyhrožuje; zajímá se o výkon a kázeň; omezuje samostatnost a iniciativu žáků

2. liberální styl a nezájem o dítě (záporný emoční vztah a slabé řízení)

- nízké požadavky na výkon a kázeň, nedostatečná kontrola; nejisté a lhostejné chování

3. rozporný autokraticko-liberální styl (záporný emoční vztah s rozporným řízením)

- prolínání, střídání dvou předchozích stylů

4. laskavý liberální styl (kladný emoční vztah a slabé řízení)

- sympatie žákům, porozumění, omlouvá však nedostatky; v krajních případech litující faktor

5. integrační styl (kladný emoční vztah a střední až zesílené řízení)

- klidné, neagresivní chování, bez nervozity; mluví s žáky i o věcech netýkajících se přímo školy; projevuje důvěru; klade přiměřené, postupně se zvyšující požadavky; podporuje samostatnost a iniciativu; působí příkladem lidského vztahu a komunikace respektující druhou osobnost; nepřikazuje, pokládá vhodné otázky, návrhy, podněty; využívá formativního působení činností a menších sociálních skupin

- Co se děje s člověkem v procesu výchovy?

1. socializuje se → zespolečenštění

2. stává se individualitou (neopakovatelnost)

- důsledky edukačního procesu

- tradiční pojetí výchovy – formování osobnosti vychovávaného jedince → všestranný harmonický rozvoj

- humanistické pojetí výchovy – pomoc dítěti při jeho rozvoji a růstu (odhalení a socializace maxima vnitřních potencií dítěte) → sebeuplatnění, štěstí, spokojenost

- Literatura:** Bližkovský, B. Systémová pedagogika pro studium a tvůrčí praxi. Ostrava: Amosium servis, 1992.
- Čáp, J., Mareš, J. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2001.
- Jůva, V. sen. a jun. Úvod do pedagogiky. Brno: Paido, 1999.
- Průcha, J. Moderní pedagogika. Praha: Portál, 1997.
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. Pedagogický slovník. 3. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2001.
- Vorlíček, Ch. Úvod do pedagogiky. Jinočany: HaH, 2000.